

Ministerie van Sociale Zekerheid en Werkgelegenheid
T.a.v. mevrouw C. Schouten
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Utrecht, 6 maart 2023

Ref.nr: 007.2023/MF-je
Betreft: Reactie consultatie Wet handhaving sociale zekerheid

Geachte mevrouw Schouten,

Hierbij reageert de NVVK op het wetsvoorstel Wet handhaving sociale zekerheid. Uit het voorstel maken wij op dat ook u van mening bent dat het huidige sanctieregime niet meer van deze tijd is. Dat inzicht juichen wij toe. Sinds de invoering van de Wet Boeten hebben wij - met andere organisaties - gewaarschuwd voor een te grote nadruk op rechtmatigheid en verplichte sanctionering. Ook bij (administratieve) vergissingen in bijvoorbeeld het nakomen van de informatieplicht. De NVVK-leden hebben vooral te maken met de effecten van sanctionering in de sociale zekerheid. Zij helpen mensen die zelf zijn opgestaan om hun leven in financiële zin weer op de rit te krijgen. Hoe moeilijk moet het zijn om je voor hulp te melden bij de overheid die je tevens een (vaak als onterecht ervaren en helaas ook vaak onterecht opgelegde) straf oplegde?

De specifieke vragen die in de toelichting op de voorgenomen wetwijziging zijn opgenomen laten volgens ons toch weer wat van die oude gedachte van sanctioneren doorschemeren. Wij zullen de vragen niet afzonderlijk beantwoorden. Deels omdat onze expertise daar niet ligt maar deels ook omdat onze leden uiteindelijk toch uitgaan van de situatie die is ontstaan. Dan maakt het niet meer uit of de boete € 5.000,- was met of zonder behoud van uitkering (*vraag 7*).

De NVVK was al een groot voorstander van de wijziging van de participatiewet; van fraude is geen sprake meer als je je post niet meer leest en afspraken mist. Dat is gelukkig uit de wet. Wij juichen een verdere vertaling in wetgeving van de maatschappelijke visie op mensen in de sociale zekerheid dan ook toe. Een basis van vertrouwen in burgers moet zijn weerklank weer krijgen in de wet.

We hopen op basis van dit voorstel nog meer een vrijheid om handhaving niet als keurslijf te ervaren maar als richtsnoer. We zijn een voorstander van de brede gereedschapskist met verschillende opties maar vooral ook vrijheid om geen maatregel op te leggen. Er moet ruimte zijn voor professionele beoordeling en maatwerk. Wat ons echter verbaast, is dat er op verschillende punten maar enkele opties uit de gereedschapskist over blijven (art. 3.2 bijv.). Het vertrouwen in de professional lijkt nog te ontbreken, deze zou zelf een passende sanctie (of afzien daarvan) op moeten kunnen leggen.

De NVVK pleit er voor om financiële sancties voor mensen die op het absolute sociale minimum leven te beperken. Bij een uitkering van € 1.330,- (PW uitkering alleenstaande) een boete van € 450,- (art 3.4 onder 1) of zelfs € 1.000,- (5.1 lid 2) opleggen is geen leermoment maar een stressfactor voor de toekomst. Hierdoor kunnen de vaste lasten niet betaald worden, dus de maatschappelijke schade, naast stress, is veel groter. Hierdoor is de lak duurder dan de brief. Er zou veel meer moeten worden ingezet op begeleiding en zoeken naar de oorzaak van het feit dat iemand zich niet houdt aan de afspraken of wettelijke voorschriften.

Wat de NVVK betreft hebben diverse onderzoeken aangetoond dat van moedwillige fraude nauwelijks sprake is. Daartegen, en daartegen alleen, moet keihard worden opgetreden. Mensen die bij de overheid aankloppen voor (financiële) hulp moeten we in beginsel altijd hulp bieden. Het OM gebruikt ook voorwaardelijke uitvoering van een sanctie. Dus er wordt een sanctie opgelegd, maar als onderdeel daarvan worden voorwaarden opgelegd waaronder het niet tot uitvoer hoeft te komen van boetes of straf. Zo'n voorwaarde kan bijvoorbeeld zijn het accepteren van hulp. Dat zou ook voor de sociale zekerheid goed zijn.

Daar waar zich een situatie voordoet dan gaan we voor een oplossing en niet voor een afstraffing. In de schuldhulpverlening wordt juist gefocust op het bieden van perspectief en vertrouwen, wij gaan er vanuit dat u die gedachte en ons mensbeeld als inspiratie meeneemt voor de verdere uitwerking van deze wet.

De NVVK is van harte bereid om de reactie op de consultatie in een nader gesprek verder toe te lichten.

Met vriendelijke groet,

Marco Florijn
Voorzitter